

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.10.2018, sp. zn. 25 Cdo 3377/2018, ECLI:CZ:NS:2018:25.CDO.3377.2018.1

Číslo: 97/2019

Právní věta: Jestliže ke škodní události došlo před 1. 1. 2014, posoudí se promlčení práva na náhradu újmy na zdraví, která vznikla po tomto datu, podle dosavadních předpisů, tj. podle zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, účinného do 31. 12. 2013.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 31.10.2018

Spisová značka: 25 Cdo 3377/2018

Číslo rozhodnutí: 97

Číslo sešitu: 8

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Bolestné, Dobré mravy, Promlčení, Ztížení společenského uplatnění

Předpisy: § 106 odst. 1 obč. zák.

§ 3036 o. z.

§ 3079 odst. 1 o. z.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

I. Dosavadní průběh řízení

1. Krajský soud v Ústí nad Labem rozsudkem ze dne 28. 3. 2018, č. j. 10 Co 332/2017-73, potvrdil rozsudek Okresního soudu v Teplicích ze dne 26. 5. 2017, č. j. 119 C 2/2017-44, jímž byla žaloba o zaplacení 353 753 Kč zamítnuta a žalobkyni byla uložena povinnost nahradit žalovanému náklady řízení, a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Mezi účastníky nebylo sporu o tom, že žalobkyně utrpěla dne 11. 3. 2013 úraz na neupraveném chodníku, za jehož údržbu odpovídá žalovaný. Rozsudkem soudu prvního stupně ze dne 26. 11. 2015 byla žalovanému uložena povinnost zaplatit žalobkyni částku 53 106 Kč na náhradu bolestného, ztráty na výdělků a nákladů léčení. Žalobkyně má po úraze trvalé následky, tzv. sloní nohu, její zdravotní stav se ustálil 1. 4. 2014. Odvolací soud se ztotožnil se závěrem okresního soudu, že nárok žalobkyně na náhradu za ztížení společenského uplatnění (dále jen ZSU) je třeba posuzovat dle předchozí právní úpravy, jelikož k úrazu došlo dne 11. 3. 2013, a že tento nárok je promlčený podle § 106 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, účinného do 31. 12. 2013 (dále „obč. zák.“), neboť žaloba byla podána až dne 23. 1. 2017, tedy po uplynutí subjektivní dvouleté promlčecí doby.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

2. Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání z důvodu nesprávného právního posouzení otázky, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, a otázky, která dosud nebyla v rozhodovací praxi dovolacího soudu vyřešena. Za dosud neřešenou právní otázku považuje výklad přechodného ustanovení § 3079 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, (dále jen o. z.) v případě objektivní odpovědnosti za škodu. Odklon od rozhodovací praxe dovolacího soudu spatřuje v řešení otázky vzniku nároku na náhradu za ztížení společenského uplatnění. Dovolatelka má dále za to, že žalovaný uplatnil námitku promlčení v rozporu s dobrými mravy a že ustálil-li se zdravotní stav dovolatelky až po nabytí účinnosti o. z., je třeba nárok na náhradu za ZSU posuzovat podle něj. Proto navrhl, aby dovolací soud zrušil rozsudky odvolacího i okresního soudu a věc vrátil k dalšímu řízení soudu prvního stupně.

3. Ve vyjádření k dovolání se žalovaný ztotožnil s právním posouzením odvolacím soudem, neboť je nepochybné, že škodná událost se stala před nabytím účinnosti o. z., proto je třeba všechny nároky z něj vyplývající posuzovat podle dosavadní úpravy. Námitky dovolatelky považuje za účelové a nedůvodné, proto navrhl, aby bylo dovolání odmítnuto.

4. Vedlejší účastník se ve svém vyjádření k dovolání ztotožnil s obsahem vyjádření žalovaného a doplnil, že výklad prezentovaný dovolatelkou by vedl k porušení základní zásady zákazu pravé retroaktivity a k dalším neakceptovatelným důsledkům při aplikaci práva. Promlčení nároku si zavinila žalobkyně sama svým váháním s podáním žaloby, neboť bezdůvodně vyčkávala na výsledek sporu o náhradu bolestného a dalších majetkových práv.

III.

Přípustnost dovolání

5. Nejvyšší soud shledal, že dovolání žalobkyně bylo podáno včas, oprávněnou osobou (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), za splnění zákonné podmínky jejího advokátního zastoupení (§ 241 odst. 1 a 4 o. s. ř.), je přípustné pro řešení otázky aplikace přechodných ustanovení § 3079 a § 3036 o. z., neboť otázka promlčení nároku na náhradu škody způsobené za účinnosti předchozí právní úpravy, došlo-li k ustálení zdravotního stavu poškozeného po nabytí účinnosti zákona č. 89/2012 Sb., dosud nebyla řešena v rozhodovací praxi dovolacího soudu. Dovolání však není důvodné.

IV.

Důvodnost dovolání

6. Podle § 3036 o. z. se podle dosavadních právních předpisů až do svého zakončení posuzují všechny lhůty a doby, které začaly běžet přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i lhůty a doby pro uplatnění práv, která se řídí dosavadními právními předpisy, i když začnou běžet po dni nabytí účinnosti tohoto zákona.

7. Podle § 3079 odst. 1 o. z. právo na náhradu škody vzniklé porušením povinnosti stanovené právními předpisy, k němuž došlo přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, se posuzuje podle dosavadních právních předpisů. Podle odstavce 2 nerozhodl-li soud ke dni nabytí účinnosti tohoto zákona o náhradě škody vzniklé porušením povinnosti stanovené právními předpisy, k němuž došlo přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, může na návrh poškozeného člověka, jsou-li pro to mimořádné důvody hodné zvláštního zřetele (§ 2 odst. 3), přiznat poškozenému i náhradu nemajetkové újmy podle tohoto zákona.

8. Právní otázka, jaká právní úprava se použije pro posouzení nároku na náhradu škody na zdraví, jestliže ke škodní události došlo před 1. 1. 2014, byla již dovolacím soudem vyřešena, napadené rozhodnutí je s tímto řešením v souladu a není důvodu, aby otázka promlčení takového nároku byla posouzena jinak. Rozhodné hmotné právo se podává z ustanovení § 3028 odst. 3 věty první a § 3079

odst. 1 o. z., věc se tudíž posuzuje podle dosavadních právních předpisů, tj. podle zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013 a podle podzákonného předpisu – vyhlášky č. 440/2001 Sb. (srovnej např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2017, sp. zn. [25 Cdo 1965/2016](#), ze dne 18. 3. 2015, sp. zn. [25 Cdo 3925/2013](#), ze dne 26. 1. 2017, sp. zn. [25 Cdo 1930/2016](#), ze dne 22. 2. 2017, sp. zn. [25 Cdo 1970/2015](#)). V citovaném rozsudku sp. zn. [25 Cdo 1965/2016](#), dovolací soud konstatoval, že pro aplikaci přechodného ustanovení obsaženého v § 3079 odst. 1 o. z. není rozhodující okamžik vzniku škody (újmy), nýbrž je toto časové pravidlo spojeno s okamžikem škodní události, tj. zde právě s porušením zákona, neboť žalovaný nezajistil bezpečný pohyb chodců.

9. Především nelze akceptovat závěr, že nároky dovolatelky na náhradu za bolest, ztrátu na výdělku a náklady léčení by měly být posuzovány dle jiné právní úpravy než nárok na náhradu za ZSU, ačkoli jsou to všechno nároky vzniklé na základě jedné škodní události, úrazu ze dne 11. 3. 2013. Koncepti samostatných nároků na náhradu nemajetkové újmy na zdraví dle usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 11. 2017, sp. zn. 25 Cdo 2245/2017, nelze chápat tak, že samostatné nároky vznikají bez souvislosti se samotnou škodní událostí. Všechny složky náhrady nemajetkové újmy na zdraví se řídí právní úpravou účinnou v době vzniku škodní události, neboť to je právní skutečnost, z níž jsou nároky odvozeny a za niž odpovídá škůdce. Objektivní povaha odpovědnosti za škodu na posouzení jejího vzniku nemá žádný vliv. Je-li rozhodnou skutečností, jež určuje, kterou právní úpravu je třeba použít na daný skutkový stav, okamžik škodní události, okresní soud ve shodě s odvolacím soudem správně uzavřel, že v dané věci jde o dvouletou promlčecí dobu dle § 106 odst. 1 obč. zák., jež se dle přechodného ustanovení § 3036 o. z. počítá od okamžiku ustálení zdravotního stavu dovolatelky, tj. 1. 4. 2014. Jelikož dovolatelka uplatnila nárok na náhradu za ZSU žalobou až dne 23. 1. 2017, nelze než uzavřít, že se tak stalo zjevně po uplynutí promlčecí doby.

10. Ve vztahu k otázce rozporu námítky promlčení s dobrými mravy (§ 3 odst. 1 obč. zák.) Nejvyšší soud dlouhodobě zastává názor, že dobrým mravům zásadně neodporuje, namítá-li někdo promlčení práva uplatňovaného vůči němu, neboť institut promlčení přispívající k jistotě v právních vztazích je institutem zákonným, a tedy použitelným ve vztahu k jakémukoliv právu, které se podle zákona promlčuje. Uplatnění námítky promlčení by se přičilo dobrým mravům jen v těch výjimečných případech, kdyby bylo výrazem zneužití tohoto práva na úkor účastníka, který marné uplynutí promlčecí doby nezavinil, a vůči němuž by za takové situace zánik nároku na plnění v důsledku uplynutí promlčecí doby byl nepřiměřeně tvrdým postihem ve srovnání s rozsahem a charakterem jím uplatňovaného práva a s důvody, pro které své právo včas neuplatnil. Tyto okolnosti by přitom musely být naplněny v natolik výjimečné intenzitě, aby byl odůvodněn tak významný zásah do principu právní jistoty, jakým je odepření práva uplatnit námítku promlčení (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 8. 2002, sp. zn. [25 Cdo 1839/2000](#), publikovaný pod č. 59/2004 Sb. rozh. obč., nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2004, sp. zn. [25 Cdo 2648/2003](#), či rozsudek téhož soudu ze dne 29. 11. 2011, sp. zn. [25 Cdo 4221/2009](#), publikované pod C 2955 a C 10750 v Souboru civilních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, C. H. Beck).

11. Z naznačených hledisek se odvolací soud věcí zabýval, v rámci své úvahy zvažoval všechny rozhodné okolnosti případu jak na straně žalovaného, tak na straně žalobkyně, a vyložil, které okolnosti jej vedly k závěru o souladu námítky promlčení s dobrými mravy. Vyšel ze zjištění, že chování žalovaného bylo po celou dobu od vzniku práva žalobkyně na náhradu škody jednoznačné a neměnné, což bylo žalobkyni známo, z čehož dovedl, že případný rozpor dané námítky s dobrými mravy nelze odvodit od chování žalovaného, a proto její vznesení bylo nejen důvodné, ale též jej nelze považovat za zneužití práva. Za podstatnou v tomto ohledu rovněž považoval okolnost, že žalobkyně od roku 2015 vedla se žalovaným spor o náhradu bolestného a materiální škody, její vědomost o vzniku škody spočívající v ZSU se váže k datu 1. 4. 2014, objektivně jí tedy nic nebránilo v tom, aby všechny nároky vyplývající ze škodné události uplatnila včas. Jestliže vyčkávala s podáním

žaloby na náhradu za ZSU na výsledek předchozího sporu, nelze takový postup žalobkyně klást k tíži žalovaného. Lze tudíž uzavřít, že odvolací soud se v právním názoru o zcela výjimečném použití korektivu dobrých mravů dotýkajícího se obecného principu právní jistoty, k čemuž v dané věci nebyl pádný důvod, od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu neodchýlil.

12. Ze všech těchto důvodů je zřejmé, že rozsudek odvolacího soudu je v dovoláním dotčených právních otázkách výkladu přechodných ustanovení zákona č. 89/2012 Sb. o náhradě újmy a běhu lhůt a rozporu námitky promlčení s dobrými mravy, správný. Nejvyšší soud proto dovolání žalobkyně podle § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.